

**МІНІСТЕРСТВО
АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА
ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

Мінагрополітики

вул. Хрещатик, 24, м. Київ, 01001

тел. 226-25-39, факс 278-76-02

web: www.minagro.gov.ua

код ЄДРПОУ 37471967

e-mail: info@minagro.gov.ua

**MINISTRY
OF AGRARIAN POLICY AND
FOOD OF UKRAINE**

Minagropolicy

24, Khreshchatyk str., Kyiv 01001

tel. +380-44/226-25-39

fax +380-44/278-76-02

web: www.minagro.gov.ua

e-mail: info@minagro.gov.ua

12.04.2019 № 37-15-7/9811

На № _____ від _____

**Державна регуляторна
служба України**

*Про погодження проекту наказу
Мінагрополітики*

На додаток до листа Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04.04.2019 № 37-15-7/9080 направляємо копію оприлюднення проекту наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів».

Додаток: 1. Копія оприлюднення на 1 арк. у 1 прим.

**Генеральний директор
Директорату безпечності та якості
харчової продукції**

Микола МОРОЗ

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Н А К А З

Київ

№ _____

Про затвердження Вимог
до безпечності та якості молока
і молочних продуктів

Відповідно до частини першої статті 6 Закону України «Про молоко та молочні продукти», пункту 8 Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року № 1119,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Вимоги до безпечності та якості молока і молочних продуктів, що додаються.
2. Департаменту аграрної політики та сільського господарства забезпечити подання цього наказу в установленому законодавством порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Установити, що:

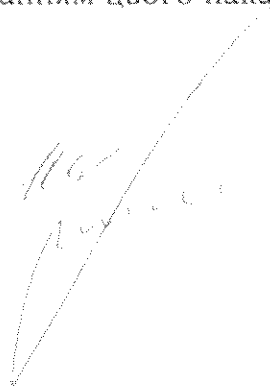
1) вимоги до безпеки та якості молока і молочних продуктів застосовуються до операторів ринку молока та молочних продуктів, що здійснюють експорт або заявили компетентному органу про готовність до здійснення такого експорту з моменту набрання чинності цього наказу. До всіх інших операторів ринку молока та молочних продуктів вказані вимоги застосовуються з 01 січня 2019 року, крім вимог пункту 1 розділу II, які застосовуються з 01 січня 2022 року;

2) для виконання розділу II Вимог до безпеки та якості молока і молочних продуктів в частині критеріїв безпеки сирого коров'ячого молока, що йде на промислову переробку для виготовлення харчових продуктів, застосовується перехідний період визначений у Додатку до Вимог до безпеки та якості молока і молочних продуктів.

5. До 1 травня 2021 року Директорату безпеки та якості харчової продукції провести моніторинг ринку обігу молока та молочних продуктів. До 1 липня 2021 року надати керівництву Мінагрополітики інформацію та пропозиції щодо необхідності перегляду вимог підпункту 1 пункту 1 розділу II Вимог до безпеки та якості молока і молочних продуктів.

6. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

Віктор ШЕРЕМЕТА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства аграрної політики
та продовольства України

_____ 2019 року № ____

ВИМОГИ
до безпечності та якості молока і молочних продуктів

I. Загальні положення

1. Ці Вимоги запроваджують належну практику виробництва, переробки та введення в обіг молока та молочних продуктів, встановлюють критерії до сирого молока, які обумовлюють його придатність для введення в обіг.

Ці Вимоги обов'язкові для всіх операторів ринку незалежно від форми власності та підпорядкування, діяльність яких пов'язана з виробництвом, переробкою та введенням в обіг молока та молочних продуктів, і не поширюються на первинне виробництво молока, молозива та молочних продуктів, призначених для власного споживання.

2. У цих Вимогах терміни вживаються в таких значеннях:

господарство – господарство з виробництва молока (потужність), в якому утримується одна або більше сільськогосподарських тварин для виробництва молока з метою його введення в обіг як харчового продукту;

кількість мікроорганізмів – загальне бактеріологічне забруднення (кількість мезофільних аеробних і факультативно анаеробних мікроорганізмів) молока та молочних продуктів;

клінічний огляд – комплекс маніпуляцій спеціаліста (спеціалістів) ветеринарної медицини, метою якого є встановлення клінічного стану здоров'я тварини;

молозиво – продукт нормальної секреції молочних залоз самиць ссавців перших 3–5 днів після отелу (окоту) з високим вмістом антитіл і мінералів, що передують секреції молока;

незаконне лікування – лікування тварин речовинами, забороненими до застосування продуктивним тваринам, або будь-яке інше втручання у фізіологічні процеси тварини, які впливають на хімічний та соматичний склад молока чи молозива без відповідного дозволу з боку спеціаліста ветеринарної медицини;

обґрунтовані підозри – підозри, які ґрунтуються на результатах періодичного лабораторного контролю та/або результатах планових, позапланових діагностичних досліджень, та/або результатах клінічного огляду;

оператор ринку молока та молочних продуктів – суб'єкт господарювання незалежно від форми власності, у тому числі фізична особа, в управлінні якого перебувають тварини і потужності, на яких здійснюється первинне виробництво, зберігання, виробництво, реалізація та/або обіг молока і молочних продуктів;

переробна потужність – об'єкт оператора ринку, який має виробничі можливості та умови для переробки молочної сировини;

продукти на основі молозива – продукти переробки молозива чи переробки таких перероблених продуктів, які містять харчові добавки, необхідні для виробництва, за умови, що ці добавки ні частково, ні повністю не замінюють складових молозива;

рандомізований метод – нелінійна процедура обробки випадкових вибірових даних в основних і контрольних групах з метою мінімізації впливу факторів, що не контролюються на результат досліджень. Застосовується для уникнення упередженості та зведення до мінімуму систематичної помилки;

репрезентативний зразок – зразок, у якому зберігаються характеристики партії, з якої він отриманий шляхом простої випадкової виборки, де кожен зі складових партії має однакову ймовірність бути включеним у зразок.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» та «Про молоко та молочні продукти».

3. Оператори ринку молока та молочних продуктів повинні отримати експлуатаційний дозвіл відповідно до статті 23 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

4. Господарства з виробництва молока мають бути зареєстровані та отримати експлуатаційний дозвіл на охолоджувальний цех, відповідно до статей 23 і 25 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», якщо відповідно до цих Вимог здійснюють охолодження молока до температури 10°C і нижче понад на одну добу, або здійснюють продаж молока кінцевому споживачу.

5. Оператору ринку дозволяється запроваджувати власні вимоги до молочної сировини, які засновані на принципах системи аналізу небезпечних

факторів та контролю у критичних точках та містять показники і процедури, що еквівалентні та/або мають рівень вищий, ніж визначений цими Вимогами.

6. Оператори ринку, які здійснюють експорт, відповідно до вимог країни-імпортера, та/або виробництво молока для обігу в Україні відповідно до цих Вимог або інших нормативних документів щодо заявлених характеристик молока, у тому числі добровільних, повинен довести документально та технологічно, що змішування молока, яке відповідає пункту 1 розділу II цих Вимог, із молоком, яке не відповідає цим Вимогам, не відбувається.

II. Вимоги до молока та молозива

1. Передбаченими цими Вимогами критерії для молока, що використовується для виробництва молочних продуктів (безпосередньо перед переробкою), є абсолютними значеннями, тоді як для сирого молока в місці первинного виробництва та/або зберігання вони обраховуються як змінна середня геометрична величина.

Вміст мікроорганізмів у сирому молоці, яке використовується для виробництва молочних продуктів (безпосередньо перед переробкою), може бути втричі вищим від аналогічного критерію у сирому молоці від корів (дотримання вимог до температури під час транспортування і зберігання не припиняє ріст бактерій).

Критерії вмісту мікроорганізмів та кількості соматичних клітин не є максимальними значеннями, при перевищенні яких сире молоко не може вводитись в обіг. За визначених компетентним органом обставин сире молоко, яке не повністю відповідає вказаним критеріям, може бути визнаним безпечним для споживання людьми, якщо вжиті відповідні заходи.

2. Оператори ринку забезпечують відповідність молока вимогам чинного законодавства України та таким критеріям:

1) молоко сире від корів:

кількість мікроорганізмів за $30\text{ }^{\circ}\text{C} \leq 100\ 000$ колонієутворюючих одиниць/мл (далі - КУО/мл) (за змінною середньою геометричною величиною за двомісячний період за зразками, які відбирають з частотою щонайменше двічі на місяць);

кількість соматичних клітин $\leq 400\ 000$ тис/мл (за змінною середньою геометричною величиною за тримісячний період з частотою щонайменше за одним зразком на місяць, крім випадків, коли компетентним органом буде визначено іншу методологію з метою врахування сезонних коливань рівнів виробництва);

точка замерзання не вище ніж мінус $0,52\text{ }^{\circ}\text{C}$, густина не менше ніж $1\ 028$ грамів на літр (незбиране молоко за температури $20\text{ }^{\circ}\text{C}$) або еквівалент (у повністю знежиреному молоці за температури $20\text{ }^{\circ}\text{C}$);

2) у молоці сирому від інших видів сільськогосподарських тварин вміст мікроорганізмів за $30\text{ }^{\circ}\text{C}$ має становити $\leq 1\ 500\ 000$ КУО/мл (за змінною середньою геометричною величиною за двомісячний період за зразками, які відбирають щонайменше двічі на місяць);

3) якщо молоко від інших видів сільськогосподарських тварин призначається для виготовлення продуктів за допомогою процесу, що не передбачає жодної термічної обробки, оператори ринку повинні вжити заходів, що забезпечення вмісту мікроорганізмів за $30\text{ }^{\circ}\text{C} \leq 500\ 000$ КУО/мл (за змінною середньою геометричною величиною за двомісячний період за зразками, які відбирають принаймні двічі на місяць);

4) оператори ринку повинні впровадити процедури, які забезпечують, що молоко чи молозиво не вводиться в обіг, якщо воно містить залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні.

3. Дотримання вимог пункту 2 цього розділу підлягає перевірці репрезентативною кількістю зразків молока чи молозива, відібраних рандомізованим методом у місці первинного виробництва та/або зберігання молока. Такі перевірки можуть проводитися безпосередньо або від імені:

оператора ринку, який здійснює первинне виробництво молока;

оператора ринку, який здійснює збір чи переробку молока;

групи операторів ринку;

або у межах національної чи регіональної програми контролю, у тому числі державного.

4. Частоту відбору зразків і проведення досліджень, необхідна як частина процесів санітарного контролю, визначається оператор ринку. Оператор ринку може встановити частоту відбору зразків на рівні господарства або групи господарств, щоб гарантувати, що однаковий рівень контролю є об'єктивним. Така частота не може бути нижчою, ніж передбачена цими Вимогами.

5. Якщо молоко сире не відповідає критеріям вмісту мікроорганізмів та/або кількості соматичних клітин, оператор ринку зобов'язаний невідкладно повідомити компетентний орган про випадки невідповідності та вжити коригувальних заходів з метою виправлення ситуації. Результати вжитих заходів мають бути задокументовані та доступні для перевірки компетентним органом.

Обіг молока і молозива компетентний орган припиняє у порядку, передбаченому статтею 67 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин», якщо оператор ринку не вжив відповідних коригувальних заходів протягом трьох місяців з дати зазначеного повідомлення, або рішенням про встановлення вимог щодо використання такого молока у спосіб, необхідний для захисту здоров'я населення.

6. Якщо молоко сире чи молозиво не відповідає вимогам підпункту 4 пункту 1 цього розділу, оператор ринку зобов'язаний невідкладно повідомити компетентний орган про випадки невідповідності та вжити коригувальних заходів з метою виправлення ситуації. Результати вжитих заходів мають бути задокументовані та доступні для перевірки компетентним органом.

7. Оператори ринку зобов'язані аналізувати тенденції результатів досліджень молока чи молозива. За тенденції до незадовільних результатів вони повинні негайно вживати заходів, спрямованих на виправлення ситуації та запобігання виникненню появи ризиків забруднення.

III. Вимоги до виробництва молока та молозива

1. Молоко та молозиво мають походити від тварин:

які клінічно здорові, перебувають у задовільному фізичному стані, не мають жодних симптомів хвороб і травм вимені, що можуть призвести до забруднення молока та молозива, зокрема не страждають на будь-які інфекції сечостатевого шляху, які супроводжуються виділеннями, ентеритом з діареєю

та лихоманкою, не мають ознак запалення вимені тощо. Оператор ринку повинен запровадити програму виявлення прихованих форм маститів та довести її ефективність;

які не піддавалися незаконному лікуванню;

у яких було у разі введення дозволених продуктів чи речовин дотримано терміни очікування, передбачені для таких продуктів чи речовин;

які належать до господарств, що регулярно перевіряються на лейкоз, бруцельоз та туберкульоз згідно з планом протиепізоотичних заходів, затвердженим компетентним органом, та які офіційно визнані вільними від зазначених хвороб відповідно до чинного законодавства України.

2. Молоко, яке не відповідає вимогам пункту 1 цього розділу, може використовуватися за погодженням компетентного органу відповідно до чинного законодавства України та за таких умов:

після термічної обробки, яка забезпечує негативну реакцію під час тестування на виявлення лужної фосфатази, якщо молоко походить від корів чи буйволиць, у яких відсутня позитивна реакція тестів на туберкульоз і бруцельоз і вони не мають жодних симптомів цих хвороб;

якщо молоко походить від овець чи кіз, у яких відсутня позитивна реакція тестів на бруцельоз у межах затвердженої програми викорінення і вони не мають жодних симптомів цієї хвороби, таке молоко використовується для виготовлення сиру з періодом дозрівання не менше, ніж два місяці або після термічної обробки, що забезпечує негативну реакцію під час тестування на виявлення лужної фосфатази;

якщо молоко походить від самиць інших видів, у них немає позитивної реакції тестів на туберкульоз і бруцельоз, вони не мають жодних симптомів цих хвороб, але належать до господарств, у яких бруцельоз чи туберкульоз було виявлено після перевірок, визначених у межах затвердженої програми викорінення, – за умови поводження з молоком у спосіб, що не загрожує його безпеці.

3. Молоко від будь-якої тварини з індивідуальною позитивною реакцією на туберкульоз чи бруцельоз не може використовуватися для споживання людиною. Поводження з таким молоком здійснюється згідно із чинним законодавством України.

4. Тварини у господарствах із виробництва молока та молозива мають бути ідентифіковані та підлягати державному контролю з метою підтвердження стану здоров'я.

Спеціаліст ветеринарної медицини господарства веде облік усіх хворих тварин та застосування до них ветеринарних лікарських засобів, ветеринарних імунобіологічних засобів і лікувальних кормів у цьому господарстві. У разі відсутності штатного спеціаліста ветеринарної медицини оператор ринку забезпечує ведення журналу відвідування ветеринарних спеціалістів, у якому робляться записи про проведені лікування, обробки та інші маніпуляції із зазначенням періодів каренції (очікування) застосованих лікувальних засобів, рекомендації тощо.

IV. Вимоги до доїльного обладнання та гігієни у господарствах, які виробляють молоко та молозиво

1. Доїльні апарати та приміщення, в яких молоко та молозиво отримується, зберігається, обробляється чи охолоджується, мають розташовуватися та конструюватися таким чином, щоб знизити ризик забруднення молока чи молозива.

2. Доїльні апарати, охолоджувачі молока, насоси, ємності для зберігання молока, транспортні молокопроводи, а також (за наявності) дрібний інвентар (відра, дійниці, молокоміри, цідилки, фільтри тощо) мають підлягати миттю й дезінфекції одразу ж після закінчення виробничого процесу (доїння, відправлення молока на переробку тощо). Посуд,

призначений для обмивання вимені, має бути ідентифікований, легко митися та дезінфікуватися.

3. За наявності автоматизованого мийного обладнання для нього використовується виключно рекомендований виробником обладнання мийно-дезінфекційний засіб, що має бути зареєстрований згідно з вимогами чинного законодавства.

4. Для ополіскування молочного обладнання та приготування мийних і дезінфекційних розчинів має використовуватись вода, що відповідає вимогам, встановленим чинним законодавством України для питної води.

5. Приміщення для зберігання молока та молозива мають бути захищені від шкідників, бути належно відокремлені від приміщень для утримання тварин, відповідати вимогам пунктів 3, 4 цього розділу та у разі здійснення охолодження мати додатне холодильне обладнання.

6. Поверхні обладнання, що можуть контактувати з молоком чи молозивом (апарати, контейнери, цистерни тощо, призначені для доїння, збору чи транспортування), мають легко очищуватися, дезінфікуватися та утримуватися в задовільному технічному стані. Це вимагає використання гладких, легкомих і нетоксичних матеріалів.

7. Контроль якості миття та дезінфекції доїльного обладнання та молочного посуду здійснює оператор ринку в порядку здійснення внутрішніх процедур контролю та планового або позапланового контролю представником компетентного органу шляхом візуального огляду (контролю) та хімічного та/або бактеріологічного досліджень змивів (зразків) з їхніх робочих поверхонь.

Візуальний контроль санітарного стану молочного обладнання здійснює відповідальна особа оператора ринку щодня в періоди між доїннями.

Контроль на залишкові кількості мийно-дезінфекційних засобів проводиться з періодичністю, встановленою оператором ринку або приписом інспектора компетентного органу.

Контроль якості дезінфекції доїльного обладнання методом, встановленим компетентним органом, проводить власна лабораторія оператора ринку або будь-яка інша акредитована лабораторія з періодичністю, що доводить виконання заданого режиму миття та дезінфекції або частіше (за потреби), у разі з'ясування причин різкого зниження якості молока. Для цілей державного контролю дослідження проводить виключно уповноважена компетентним органом лабораторія.

8. Оператор ринку визначає частоту відбору зразків, за винятком тих випадків, коли чинним законодавством України передбачено певну частоту відбору зразків. У таких випадках частота відбору зразків оператором ринку має бути не нижчою, ніж визначено чинним законодавством України. Оператори ринку приймають таке рішення в межах своїх процедур управління небезпечними факторами та належної гігієнічної практики, беручи до уваги настанови з використання харчових продуктів із молока або виготовлених із використанням молока.

9. Відбір зразків має здійснюватися на технологічних дільницях та з устаткування, що безпосередньо використовується у виробництві молочної сировини, коли такий відбір зразків необхідний для забезпечення дотримання показників безпечності під час здійснення державного контролю.

10. Результати контролю якості миття та дезінфекції мають досягати достовірного мікробіологічного рівня випробуваного технологічного процесу.

V. Вимоги до доїння і збору молока та молозива

1. Доїння має проводитися з дотриманням належної гігієни, за можливості в окремих приміщеннях, що не передбачають утримання тварин, із забезпеченням, зокрема, таких вимог:

обладнання сучасним технологічним устаткуванням;

технологічне устаткування, інвентар, посуд і тара мають бути виготовлені з матеріалів, дозволених до застосування для контакту з харчовими продуктами;

перед доїнням вим'я та прилеглі до нього ділянки шкіри слід ретельно очищати та насухо витирати;

розчини чи спреї для обробки дійок мають бути зареєстровані;

молозиво слід здоювати окремо та не перемішувати із молоком.

2. Молоко та молозиво від кожної тварини в перших цівках оператор доїння перевіряє на органолептичні чи фізико-хімічні показники шляхом візуального оцінювання, що дозволяє виявити відхилення, або на фізико-хімічні показники методом, еквівалентним візуальному. У разі виявлення відхилень та/або виявлення ознак хвороб молоко та молозиво не використовують для споживання людиною, а зміна його призначення можлива виключно за рішенням лікаря ветеринарної медицини.

3. Молоко та молозиво від тварин, які проходять лікування, в результаті якого може відбутися потрапляння залишків ветеринарних препаратів до молока чи молозива, до завершення встановленого терміну очікування (каренції) заборонене для споживання людиною. Лікар ветеринарної медицини, який здійснює лікування, веде записи про всі проведені маніпуляції з хворою твариною. Самостійне застосування препаратів, які можуть вплинути прямо або опосередковано на властивості або якість молока, заборонене.

Тварини, які піддаються лікуванню або перебувають в періоді очікування, візуально або автоматично маркуються (позначаються). Поводження з молоком від тварин на лікуванні здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

4. Безпосередньо після доїння молоко та молозиво слід перемістити до чистого приміщення, розпланованого та обладнаного так, щоб виключити будь-яке забруднення, у тому числі з повітря.

5. Якщо молоко збирається щодня, його слід одразу після доїння охолоджувати до температури не вище ніж 8°C , а у разі, якщо воно збирається рідше ніж один раз на добу, — до температури не вище ніж 6°C .

6. Молозиво має зберігатися окремо. Якщо молозиво збирається щодня, його слід одразу після доїння охолоджувати до температури не вище ніж 8°C та протягом 24 годин переробляти. Якщо воно збирається не щодня та/або не може одразу перероблятися, молозиво слід охолоджувати до температури не вище ніж 6°C або заморожувати протягом двох годин після отримання та відповідно маркувати.

7. Оператори ринку можуть не дотримуватися температурних вимог, встановлених у пунктах 5, 6 цього розділу, якщо молоко чи молозиво відповідає вимогам розділу II та переробляється протягом двох годин після доїння або з технологічних причин необхідна вища температура, що пов'язано з виготовленням певних молочних продуктів та є необхідні погодження компетентного органу.

VI. Вимоги до транспортування молока та молозива

1. Молоко або молозиво завантажуються в цистерни, контейнери, резервуари чи інші ємності для молока та молозива за умови відсутності будь-якого забруднення. Ємності, що використовуються для транспортування молока та молозива, не можуть бути використані для транспортування інших продуктів чи речовин.

2. Транспортні засоби та ємності для молока і молозива мають відповідати таким вимогам:

внутрішні поверхні ємностей мають бути виготовлені з нетоксичних матеріалів, дозволених до контакту з молочною сировиною, легко очищуватися, митися та дезінфікуватися;

конструкція ємностей має забезпечувати щільне закриття отворів, що унеможливує потрапляння сторонніх предметів чи запахів і забруднення молока та молозива ззовні (у тому числі пилом), витікання вмісту, мати систему вентиляції молочних секцій;

транспортні засоби мають бути сконструйовані так, щоб унеможливити несанкціонований доступ до молока та молозива (замки, пломбування тощо);

зовнішня поверхня транспортного засобу має легко митися, бути гладкою і стійкою до накопичення вологи та протікання.

3. Під час транспортування молока та молозива має дотримуватись такий температурний режим, щоб температура молока та молозива після прибуття на переробне підприємство не перевищувала 10 °С.

Транспортні засоби мають бути обладнані системами охолодження та підтримання постійної температури, у тому числі у разі повного завантаження. Під час транспортування на відстані, які дозволяють зберігати температуру молока в межах 10 °С, можуть використовуватися термоізовані ємності без систем охолодження.

4. Ємності для транспортування молока та молозива мають підлягати миттю та дезінфекції після кожного повного розвантаження. Виняток становлять випадки, коли завантаження, транспортування та розвантаження охолодженого молока здійснюються в межах двох годин.

5. Оператори ринку, які здійснюють виключно транспортування молока та молозива, повинні пройти відповідне навчання та бути зареєстровані відповідно до статті 25 Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

VII. Правила безпеки осіб, які проводять доїння та/або інші операції з молоком та молозивом

1. Особи, які проводять доїння та/або інші операції з молоком та молозивом, мають бути забезпечені спеціальним чистим одягом.

2. Особи, які проводять доїння, повинні дотримуватися високого рівня персональної чистоти. Поблизу місця доїння мають бути доступні придатні засоби, в яких оператори, що проводять доїння та інші операції з сирим молоком та молозивом, можуть вимити руки до ліктів, або передбачена можливість використання одноразових рукавичок. Оператор ринку повинен довести, що процес миття рук не є джерелом перехресної контамінації.

3. Особи, що приймаються на роботу і працюють з тваринами, молоком та молозивом, зобов'язані проходити медичне обстеження (медичний огляд з виключенням з анамнезу захворювань на бруцельоз, туберкульоз та інші захворювання, спільні для людей і тварин, у тому числі паразитарні) в установленому законодавством порядку. З такими особами проводять навчання з правил безпеки згідно з цим розділом. У разі підозри на

перехресне зараження на вимогу компетентного органу можуть проводитися додаткові медичні обстеження.

4. Особи, що не мають відомостей про результати медичного обстеження, не допускаються до роботи з тваринами, сирим молоком, молозивом та молочними продуктами.

5. Визначену чинним законодавством відповідальність за допуск до роботи осіб, які не пройшли необхідних медичних обстежень, несе оператор ринку.

6. Оператор ринку чи визначена ним відповідальна особа:

здійснює контроль за виконанням персоналом господарства правил особистої гігієни;

забезпечує щоденний огляд відкритих частин тіла осіб, які контактують з тваринами під час доїння, на відсутність гнійничкових захворювань;

відповідає за дотримання чистоти і порядку на виробничих потужностях;

контролює проходження персоналом профілактичних медичних обстежень;

7. Особи, які контактують з тваринами під час доїння, молоком, молозивом та молочними продуктами, повинні стежити за чистотою рук, обличчя, взуття, одягу, стригти коротко нігті та дотримуватись інших правил гігієни.

8. Особи, які контактують із тваринами, сирим молоком, молозивом та молочними продуктами, повинні знімати спецодяг перед відвідуванням туалету, після чого ретельно вимити руки мийним засобом і лише після цього надіти спецодяг.

9. У разі підвищення температури, нудоти, появи гнійничкових та інших пошкоджень шкіри особа не допускається до роботи з тваринами, молоком, молозивом та молочними продуктами.

10. Виходити з доїльної зали у спецодязі без додаткового захисту заборонено.

11. Особам, які контактують із тваринами, сирим молоком, молозивом та молочними продуктами, заборонено користуватися шпильками і голками, зберігати в кишенях шпильки, люстерка та інші предмети особистого використання з метою запобігання потрапляння сторонніх предметів у корм тварин та/або молоко чи молочні продукти. Приймати їжу та палити слід тільки в спеціально відведених для цього місцях.

12. Оператор ринку чи визначена ним відповідальна особа повинен(на):
забезпечити регулярне прання спеціального одягу, заміну спеціального одягу по мірі його забруднення, але не рідше одного разу на три дні;

організувати навчання з питань гігієни усіх новоприбулих працівників та іншого виробничого персоналу не рідше одного разу на два роки;

вести записи щодо положень цього розділу, в тому числі відповідних вказівок і зауважень компетентного органу.

VIII. Молоко, молозиво та молочні продукти, непридатні для споживання людиною

1. Молоко, молозиво та молочні продукти не є придатними для споживання людиною, якщо:

візуально спостерігається забруднення сторонніми домішками;

містять залишки ветеринарних препаратів та/або інших забруднюючих речовин (у тому числі інгібуючих), щодо вмісту яких встановлено законодавчі обмеження та/або у кількості, що перевищує максимально допустимі рівні;

мають змінений колір, смак чи консистенцію;

не відповідають встановленим мікробіологічним критеріям.

2. Молоко, молозиво та молочні продукти, не придатні для споживання людиною, не мають вводитися в обіг як харчові продукти. Такі продукти після відповідної обробки можуть використовуватися для технічних цілей чи як корм за погодженням компетентного органу або мають бути утилізовані у спосіб, який запобігає розповсюдженню інфекційних хвороб або інших небезпечних для здоров'я людей чи тварин факторів.

ІХ. Вимоги щодо термічної обробки молока, молозива і молочної сировини

1. Оператори ринку, що здійснюють переробку молока або молозива, повинні виконувати свої обов'язки та здійснювати визначені постійно діючі процедури, засновані на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках.

Оператори ринку, що здійснюють виробництво молочних продуктів, повинні ввести в дію процедури, що забезпечують дотримання безпосередньо перед переробкою таких критеріїв:

для сирого молока, призначеного для виробництва молочних продуктів — кількість мікроорганізмів за 30 °С < 300 000 КУО/мл (з урахуванням термінів та допустимих рівнів критеріїв кількості мікроорганізмів і кількості соматичних клітин у сирому молоці від корів, що йде на промислову переробку для виготовлення харчових продуктів, наведених у додатку до цих Вимог);

для попередньо термічно обробленого молока, призначеного для виробництва молочних продуктів — кількість мікроорганізмів за $30^{\circ}\text{C} < 100\,000$ КУО/мл.

2. Якщо молоко не відповідає критеріям визначеним пунктом 1 цього розділу, оператором ринку забезпечується фіксація та інформування компетентного органу та вжиття заходів з метою виправлення ситуації. Результати вжитих заходів мають бути задокументовані та доступні для перевірки компетентним органом.

3. Оператори ринку можуть використовувати молоко з максимально допустимою кількістю мікроорганізмів у спосіб, що передбачає термічну обробку, але лише за умови, що воно термічно не оброблялося безпосередньо під час приймання, про що має бути зазначено у процедурах, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю в критичних точках, упроваджених операторами ринку.

4. Оператори ринку харчових продуктів повинні забезпечити, щоб після прийняття переробною потужністю:

молоко швидко охолоджувалося до температури не вище ніж 6°C ;

молозиво швидко охолоджувалося до температури не вище ніж 6°C або заморожувалося та утримувалося за такої температури до переробки.

Оператор ринку на потужності з переробки повинен вживати всіх необхідних заходів для забезпечення того, щоб сире молоко підлягало термічній обробці або було використане відповідно до затверджених технічних умов:

негайно після приймання, якщо молоко не охолоджувалося;

не пізніше ніж через 36 годин після приймання, якщо молоко зберігалось за температури не вище ніж 6°C ;

не пізніше ніж через 48 годин після приймання, якщо молоко зберігалось за температури не вище ніж 4 °С, або протягом 72 годин для молока буйволиць, овець і кіз.

З технологічних причин, щодо виробництва окремих продуктів на основі молока компетентний орган може допускати перевищення термінів і температурних показників, зазначених у цьому пункті. Оператори ринку зобов'язані інформувати компетентний орган про факти відхилення від вищезазначених параметрів, а також про технічні причини зареєстрованих відхилень, про що робляться відповідні записи, які мають бути доступними для перевірки компетентним органом.

5. Оператори ринку можуть зберігати молоко та молозиво за вищих температур, якщо переробка розпочинається одразу після доїння або протягом чотирьох годин після прийняття переробною потужністю.

6. Компетентний орган може погодити вищу температуру зберігання з технологічних причин, пов'язаних із виготовленням певних молочних продуктів чи продуктів на основі молозива.

7. Якщо молоко, молозиво, молочні продукти чи продукти на основі молозива підлягають термічній обробці, оператори ринку повинні забезпечити пастеризацію:

високою температурою протягом короткого часу (принаймні 72 °С протягом 15 секунд);

низькою температурою протягом тривалого часу (принаймні 63 °С протягом 30 хвилин);

будь-якою іншою комбінацією часу і температури, яка дає еквівалентний результат.

Реакція на виявлення лужної фосфатази під час дослідження продуктів безпосередньо після термічних обробок має бути негативною.

8. Високотемпературна обробка досягається шляхом витримки за високої температури, яка є неперервною протягом короткого часу, – не нижче ніж 135 °C у поєднанні з помірним часом експозиції, щоб оброблений продукт не містив жодних живих мікроорганізмів чи спор, здатних рости у асептичних умовах закритого контейнера за температури навколишнього середовища.

Високотемпературна обробка має бути достатньою, щоб продукти залишалися мікробіологічно стабільними після 15-денної інкубації за температури 30 °C у закритих контейнерах чи протягом семиденної інкубації за температури 55 °C у закритих контейнерах або після будь-якого іншого методу, який свідчитиме про застосування належної термічної обробки.

9. Оператори ринку, які здійснюють термічну обробку та переробку молока чи молозива, повинні дотримуватись процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках, дотримуватись вимог, які компетентний орган може встановити під час видачі експлуатаційного дозволу або проведення перевірок, доводити відповідність затвердженим мікробіологічним критеріям для встановлення показників безпечності харчових продуктів, у тому числі:

сири, масло та вершки, виготовлені з молока, що пройшло обробку за температури нижче ніж під час пастеризації; сухе молоко та суха сироватка, морозиво, у разі відбору п'яти елементів з яких складається узагальнений зразок, у межах терміну придатності харчового продукту мають давати негативний результат на *Salmonella* у 25 г під час дослідження методом EN/ISO 6579 (за винятком продукції, виробник якої здатен переконливо продемонструвати компетентному органу, що у зв'язку з періодом дозрівання продукту (де це доречно) ризик сальмонели відсутній);

сири, сухе молоко та суха сироватка, у разі відбору п'яти елементів з яких складається узагальнений зразок, у межах терміну придатності

харчового продукту мають давати негативний результат на *Staphylococcal enterotoxins* (стафілококові ентеротоксини) у 25 г методом скринінгу CRL для молока на коагулазо-позитивні стафілококи;

сухі суміші для дітей грудного віку та сухі суміші для спеціальних медичних потреб, призначені для дітей раннього віку, у разі відбору тридцяти елементів з яких складається узагальнений зразок, у межах терміну придатності харчового продукту мають давати негативний результат на *Salmonella* у 25 г під час дослідження методом EN/ISO 6579;

сухі суміші для дітей грудного віку та сухі суміші для спеціальних медичних потреб, призначені для дітей раннього віку, у разі відбору тридцяти елементів з яких складається узагальнений зразок, у межах терміну придатності харчового продукту мають давати негативний результат на *Enterobacter sakazakii* у 10 г під час дослідження методом ISO/TS 22964 (проводиться паралельне тестування на *Enterobacteriaceae* та *E.sakazakii*, лише якщо вже було встановлено кореляцію між цими мікроорганізмами на рівні окремого заводу. Якщо виявлено *Enterobacteriaceae* у будь-яких зразках тестованої продукції на такому заводі, партія обов'язково має бути протестована на *E.sakazakii*. Оператор ринку зобов'язаний продемонструвати компетентному органу, чи існує така кореляція між *Enterobacteriaceae* та *E.sakazakii*).

Х. Особливості пакування і нанесення позначок для молока та молочних продуктів

1. Відокремлювати процес пакування молочних продуктів, які пройшли термічну обробку, від технологічного циклу виробництва продукції (окрім пакування масла, сиру, сухих молочних продуктів структурними підрозділами однієї переробної потужності та/або переробними потужностями, що входять до складу одного об'єднання з використанням проміжного пакування) заборонено.

2. Тара і упаковка для молока та молочних продуктів мають бути виготовлені з матеріалів, дозволених для використання з цією метою та зареєстрованих відповідно до чинного законодавства.

3. Споживча тара одразу після наповнення герметизується на потужності, на якій проводилася остання термічна обробка рідких молочних продуктів і продуктів на основі молозива, засобами асептичного та герметичного фасування, що виключають забруднення. Система герметизації має бути розроблена так, щоб факт її відкриття був візуально розпізнаваним та легко контрольованим.

4. Оператори ринку не повинні допускати використання назв молочних продуктів та традиційних молочних продуктів, а також їх похідних у власних назвах продуктів і торговельних марках, якщо ці продукти виробляються з використанням сировини немолочного походження, крім дозволених харчових добавок та функціональних інгредієнтів.

5. Маркування молока, молозива та молочних продуктів включає будь-яке пакування, документ, повідомлення, етикетку, кільце чи кольєретку, що супроводжує відповідні продукти або стосується відповідних продуктів. Маркування має чітко визначати таке:

для сирого молока, призначеного для безпосереднього споживання людиною, – слова «сире молоко»;

для продуктів, виготовлених із молока, процес виготовлення для яких не передбачає термічної обробки чи іншої фізичної або хімічної обробки, – слова «із молока сирого»;

для молозива – слово «молозиво»;

для продуктів на основі молозива – слова «із молозива».

Допускаються такі винятки:

ідентифікаційна позначка замість реєстраційного номера потужності може містити дані про те, де саме (на первинному чи подальшому пакуванні) зазначено вказаний номер;

для пляшок повторного використання ідентифікаційна позначка може містити лише реєстраційний номер потужності.

6. Вимоги пункту 5 цього розділу обов'язково застосовуються до продуктів, призначених для роздрібного продажу.

7. Оператори ринку повинні забезпечити, щоб на пакуванні було нанесено ідентифікаційну позначку відповідно до таких положень:

залежно від способу презентації різних продуктів тваринного походження ідентифікаційна позначка може наноситися безпосередньо на продукт, первинне чи подальше пакування або може бути надрукована на етикетці, прикріпленій до продукту, первинного чи подальшого пакування. Позначка також може мати форму бирки з тривкого матеріалу, яку не можна зняти, не пошкодивши;

ідентифікаційна позначка наноситься до того, як продукт залишає потужність виробництва або переробки;

якщо пакування та/або первинна упаковка продукту знімається або якщо продукт підлягає подальшій переробці на іншій потужності, на такий продукт має наноситися нова позначка. У таких випадках нова позначка має містити реєстраційний номер потужності, на якій такі операції проводилися;

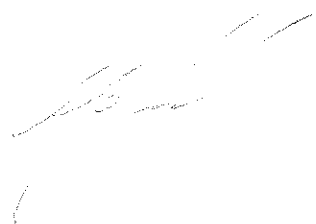
позначка має бути читабельною і незмивною, а літери мають бути розбірливими. Вона має бути легко помітною для компетентних органів;

позначка повинна містити реєстраційний номер потужності. Якщо потужність виробляє одночасно харчові продукти, до яких застосовуються ці Вимоги, та харчові продукти, до яких вони не застосовуються, оператори ринку харчових продуктів можуть застосовувати однакову ідентифікаційну позначку для обох типів харчових продуктів;

якщо продукти розміщуються в упаковках, призначених для безпосереднього постачання кінцевим споживачам, цілком достатньо нанести позначку лише на зовнішній бік упаковки;

якщо позначка наноситься безпосередньо на продукт, фарби, що використовують, повинні відповідати вимогам законодавства України про використання барвників у харчових продуктах.

**Генеральний Директор
директорату безпеки та якості
харчової продукції**

М. Мороз

Додаток
до Вимог до безпеки та якості
молока і молочних продуктів
(пункт 1 розділу IX)

Терміни та допустимі рівні критеріїв кількості мікроорганізмів і кількості соматичних клітин у сирому молоці від корів, що йде на промислову переробку для виготовлення харчових продуктів

Дата впровадження	Кількість мікроорганізмів, не більше ніж КУО/мл		Кількість соматичних клітин, не більше тис/мл
	молоко сире в місці первинного виробництва та/або зберігання	Безпосередньо перед переробкою	
01 січня 2020 року	500	1500	500
01 січня 2021 року	300	900	400
01 січня 2022 року	100	300	400

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів»

Мета: запровадження належної виробничої практики виробництва, переробки та введення в обіг молока і молочних продуктів.

1. Підстава розроблення акта

Проект наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів» (далі – проект наказу) розроблено відповідно до частини першої статті 6 Закону України «Про молоко та молочні продукти», та пункту 8 Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року № 1119.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект наказу розроблено з метою встановлення єдиних, адаптованих до норм ЄС вимог щодо безпечності, якості та гігієни при виробництві та введенні в обіг молока, молозива і молочних продуктів з них.

Проект наказу спрощує регулювання у сфері державного контролю за виробництвом молока, молозива та молочних продуктів з них, встановлює чіткі критерії вмісту мікроорганізмів та кількості соматичних клітин в молоці та запроваджує поступове введення їх в дію.

Також він приводить українські вимоги у цій сфері до реалій сучасних технологій та обладнання, а також позбавляє операторів ринку потреби виконувати застарілі норми і дозволяє уникнути правового конфлікту при використанні правил обслуговування обладнання, рекомендованого його виробниками.

3. Суть проекту акта

Розроблений проект наказу визначає вимоги до безпечності та якості молока і молочних продуктів при їх виробництві, переробці та введенні в обіг, запроваджує належну виробничу практику виробництва, переробки та введення в обіг молока і молочних продуктів.

4. Правові аспекти

У даній сфері правового регулювання діють закони України «Про молоко і молочні продукти», «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного

походження, здоров'я та благополуччя тварин», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про ветеринарну медицину».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття та реалізація проекту наказу не потребує додаткових витрат державного та місцевих бюджетів.

Реалізація проекту дозволить розширити експортні можливості національних виробників молока та молозива.

6. Прогноз впливу

Проект наказу не вплине на розвиток регіонів, ринок праці, проте вплине на суб'єктів господарювання діяльність яких пов'язана з виробництвом та переробкою молока і молочних продуктів.

Проект наказу вплине на ринкове середовище, і призведе до підвищення обсягу виробництва молока вищого гатунку, що сприятиме підвищенню закупівельних цін на молоко.

6¹. Стратегічна екологічна оцінка

У проекті наказу відсутні положення, що матимуть вплив на довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

7. Позиція заінтересованих сторін

Проект наказу обговорено зі спеціалістами Держпродспоживслужби, експертами швейцарсько-українського Проекту «Створення системи контролю за безпечністю харчових продуктів на основі оцінки ризиків у циклі виробництва та збуту молочних продуктів в Україні», національною асоціацією молочників України «Укрмолпром».

8. Громадське обговорення

Проект наказу оприлюднено на офіційних веб-сайтах Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (www.consumer.gov.ua) та Міністерства аграрної політики та продовольства України (www.minagro.gov.ua).

9. Позиція заінтересованих органів

Проект наказу потребує погодження з Державною регуляторною службою України та Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

10. Правова експертиза

Проект наказу підлягає реєстрації в Міністерстві юстиції України.

11. Запобігання дискримінації

У проекті наказу відсутні положення, які містять ознаки дискримінації.

11¹. Відповідність принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

У проекті акта відсутні положення, які порушують принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, тому проект акта не матиме гендерного впливу.

12. Запобігання корупції

У проекті наказу відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

13. Прогноз результатів

Прийняття наказу дозволить:

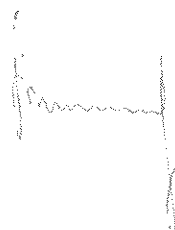
змінити загальні підходи до виробництва молочної сировини та її переробки з дотримання надмірно деталізованих вимог на підтвердження відповідності встановленим мінімальним рівням якості та безпечності у зручний для суб'єкта господарювання спосіб;

привести національне законодавство у відповідність до вимог ЄС щодо ветеринарно-санітарних правил виробництва та обігу молока. Привести у відповідність вимоги щодо визначення показників безпечності молока та якісних показників прирівнявши можливості українського споживача до європейського;

спонукати національного виробника покращувати якість і безпечність молока та молозива, які виробляються в Україні;

зобов'язати переробника слідкувати за показниками якості та безпечності, запровадити принципи ризик-орієнтованих підходів при формуванні періодичності відбору зразків, покладаючи цю відповідальність на оператора ринку, залишаючи за компетентним органом інструмент контролю добросовісності оператора ринку.

**Заступник Міністра аграрної політики
та продовольства України**

В. ТОПЧІЙ

**Аналіз регуляторного впливу
проекту наказу Міністерства аграрної політики та продовольства
України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і
молочних продуктів»**

I. Визначення проблеми

У даній сфері правового регулювання діють закони України: «Про молоко і молочні продукти» який регулює відносини, що виникають у процесі виробництва, транспортування, переробки, зберігання і реалізації, молока, молочної сировини та молочних продуктів, і поширюється на суб'єктів господарювання, які проводять господарську діяльність у цій сфері; «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» який регулює відносини між органами виконавчої влади, операторами ринку харчових продуктів та споживачами харчових продуктів і визначає порядок забезпечення безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, що виробляються, перебувають в обігу, ввозяться (пересилаються) на митну територію України та/або вивозяться (пересилаються) з неї; «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» який визначає правові та організаційні засади державного контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин; «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» який визначає основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю); «Про ветеринарну медицину» який діє з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» і дія якого не поширюється на продукти тваринного походження для споживання людиною.

Вимоги до молока визначені в ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі». Стандарт передбачає, що все молоко, залежно від рівня бактеріального забруднення і вмісту соматичних клітин, поділяється на сорти: екстра, вищий, перший і другий. При цьому самі вимоги до бактеріального забруднення і вмісту соматичних клітин не відповідають європейським, що практично унеможлиблює експорт вітчизняного молока на європейські ринки.

У той же час, використання національних стандартів в Україні є добровільним і не обов'язковим, а згідно Закону України «Про молоко та молочні продукти» вимоги до безпечності та якості молока і молочних продуктів затверджуються та оприлюднюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики.

Крім того, Україна взяла на себе ряд зобов'язань щодо гармонізації вітчизняного законодавства до вимог Європейського Союзу, в тому числі і щодо вимог до молока та молочних продуктів. Зокрема це стосується імплементації Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 853/2004 від 29.04.2004, яким встановлюються спеціальні гігієнічні правила для харчових продуктів тваринного походження; Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 854/2004 від 29.04.2004, яким встановлюються спеціальні норми офіційного контролю продуктів тваринного походження, призначених для споживання людьми; Регламенту Комісії (ЄС) № 2073/2005 від 15.11.2005, про мікробіологічні критерії для харчових продуктів; Директиви Ради 2002/99/ЄС від 16.12.2002 щодо визначення ветеринарних правил, якими регулюється виробництво, переробка, розповсюдження та ввезення продуктів тваринного походження, призначених для споживання людиною та інших.

Тобто на сьогодні, для забезпечення населення безпечним молоком та розвитку виробництва молока необхідно врегулювати вимоги до молока.

Крім того, зміна системи державного контролю у сфері виробництва та обігу харчових продуктів яка відбулась з прийняттям законів про контроль, про безпечність харчових продуктів тощо вимагає відповідних змін і в самих процесах досягнення мінімально необхідного рівня показників безпечності та якості, а також запровадження систем управління ризиками у сферах виробництва і обігу продуктів харчування (НАССР та інш.), в тому числі для молока та молочних продуктів.

Сучасний стан виробництва молока свідчить, що в Україні, безпечне молоко що відповідає вимогам до класів екстра та вищого має дуже незначну частку у валовому виробництві. Так, за даними Держстату протягом січня-листопада 2018 року в Україні вироблено 9637,6 тис. тон молока, з якого 2548,4 тис. тон у колективних господарствах та 6908,8 тис. тон молока у господарствах населення. При цьому, частка молока що надійшло на переробку від колективних господарств становить 76 % а від господарств населення лише 24 %. З усього обсягу молока що надійшло на переробку частка молока екстра становила 14,6%, а вищого гатунку - 37%. При цьому

товарність молока у сільськогосподарських підприємствах становила близько 95%, у господарствах населення – 17%. Як наслідок, недостатня кількість молока належної якості суттєво ускладнює виробництво якісної та безпечної молочної продукції, знижує її конкурентоспроможність і експортну придатність, що безумовно впливає на ціну. Так, згідно Держстату, протягом січня-жовтня цього року середня ціна реалізованого молока з колективних сільгосп підприємств становила 7490 грн за тону, а від господарств населення – 5844 грн за тону.

Орієнтовно у 2018 році в Україні зареєстровано 2818 підприємств, що здійснювали переробку молока та 3076 молокоприймальних пунктів.

Виробництво молока здійснювали майже 1 млн. особистих селянських господарств, що утримували 1 млн. 669 тис. корів.

Всі вищезгадані суб'єкти підпадають під визначення операторів ринку молока та молочних продуктів, знаходяться під ветеринарно-санітарним контролем і наглядом та на них розповсюджуються вимоги регулювання.

Виключенням є суб'єкти, що здійснюють первинне виробництво молока та молозива, приготування, обробку та зберігання в домашніх умовах харчових продуктів з молока та молозива з метою приватного домашнього споживання.

Жоден з ринкових механізмів не може бути застосований для розв'язання зазначеної проблеми, оскільки санітарно-гігієнічні та ветеринарно-санітарні вимоги не регулюються ринковими механізмами.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	
Держава	+	
Суб'єкти господарювання,	+	
У тому числі суб'єкти малого підприємництва	+	

II. Цілі державного регулювання

Основною метою державного регулювання є запровадження належної виробничої практики виробництва, переробки та введення в обіг молока і молочних продуктів шляхом поступового запровадження європейських вимог

до молока та молочних продуктів із удосконаленням системи забезпечення дотримання цих вимог.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

Альтернативними способами досягнення мети є:

1. Застосування вимог ЄС без внесення змін до відповідних актів для окремих випадків, наприклад для потреб експорту.
2. Прийняття пропонованого проекту наказу Мінагрополітики.

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1	Прийняття окремих наказів, що відповідатимуть існуючим Регламендам та Директивам ЄС які регулюють питання пов'язані із обігом молока та молочних продуктів, та діятимуть паралельно із наявними вітчизняними вимогами.
Альтернатива 2	Прийняття проекту наказу Мінагрополітики «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів»

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Виконання взятих зобов'язань без перегляду всієї системи регулювання.	Незначні, пов'язані зі створенням додаткового регулювання.

	Відсутність потреби у додатковому фінансуванні відповідних органів, оскільки такий точковий підхід зможе виконати лише обмежене коло виробників, наприклад ті, що готуються експортувати до ЄС.	Продовження конфліктів із бізнесом щодо недосконалої підходів регулювання, що буде залишатися застарілим та неузгодженим.
Альтернатива 2	Спрощення регулювання. «Очищення» правового поля від неактуальних документів. Зменшення конфліктів між контролюючими органами та бізнесом. Збільшення ділової активності в молочній галузі.	Певне збільшення витрат на здійснення навчання фахівців, перегляд нормативних актів і т.п.

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Можливість, хоча і обмежена, для споживання більш якісної та безпечної молочної продукції, що буде вироблятися за оновленими принципами регулювання відповідно до вимог ЄС.	Додаткові витрати для тих споживачів, що прагнуть вищої якості продуктів.
Альтернатива 2	Можливість придбання в подальшому більш якісних та безпечних продуктів, які вироблятимуться за рівнем вимог аналогічним ЄС.	Можливе незначне зростання витрат на окремі молочні продукти в короткостроковій перспективі.

--	--	--

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Показник	Великі	Середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання (одиниць)	2	91	313	2866	3272
Питома вага групи у загальній кількості (у відсотках)	0,06	2,78	9,57	87,6	X

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Для підприємств, що планують здійснювати експорт можливість підтвердити відповідність вимогам за окремою процедурою.	Необхідність дотримуватися додаткових процедур вимог та регулювання.
Альтернатива 2	Зменшення адміністративного навантаження через спрощення вимог. Отримання більшого рівня свободи для виконання мінімального рівня встановлених вимог та відповідно можливість більш вільного розпорядження ресурсами.	Порівняно невеликі разові витрати на перегляд внутрішніх процедур. Оператори, що відповідали попереднім вимогам практично повинні зазнати виключно організаційних витрат на ознайомлення із змінами у системі регулювання.

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результату вності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного бала
<p>Альтернатива 1 має низький рейтинг результативності, оскільки застосування вимог ЄС паралельно із наявними внутрішніми вимогами дозволяє вирішити проблему для окремих випадків, наприклад для потреб експорту. Проте інші проблеми: в частині застарілих підходів, занижених вимог до безпечності та якості тощо залишаються без змін</p>	2	<p>Спосіб сумнівний, оскільки тільки частково вирішує проблему. Також слід зважати на створення дискримінації, оскільки європейський споживач буде отримувати більш якісний та безпечний сегмент молочної продукції з України, а власний споживач продовжить купувати продукцію з менш якісної сировини.</p>
<p>Прийняття пропонованого проекту наказу Мінагрополітики має високий рейтинг результативності серед альтернатив, оскільки дозволяє застосовувати мінімально необхідний перелік ветеринарно-санітарних вимог при</p>	4	<p>Запропонований спосіб вирішення зазначеної проблеми є найбільш доцільним та адекватним з огляду на можливість досягнення цілей достатнього спрощення державного регулювання та створення єдиного нормативно-правового поля ветеринарно-санітарних вимог для операторів ринку молока та молочних продуктів.</p>

<p>виробництві молока, молочних продуктів та їх обігу для різних операторів ринку.</p> <p>Також передбачається одночасне скасування застарілих документів, що додає більшої зручності регулюванню як для операторів ринку, так і для державних інспекторів</p>		
--	--	--

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1	Вирішення частини проблем, пов'язаних із недосконалістю регулювання та можливість сформулювати нормативи для забезпечення експорту.	Збереження витрат на дотримання надмірних та застарілих вимог регулювання.	Рейтинг низький через часткове вирішення існуючих проблем.
Альтернатива 2	Спрощення регулювання та скасування застарілих підходів. Зменшення конфліктів між	Незначні витрати на ознайомлення зі зміненими вимогами.	Рейтинг високий, оскільки прийняття пропонованого проекту наказу дозволяє найбільш повно

	<p>контролюючими органами та бізнесом. Орієнтування на виробництво більш якісного та безпечного продукту</p>	<p>підійти до розв'язання існуючих проблем.</p>
--	--	---

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 1 рейтинг низький	<p>Однчасне існування декількох неузгоджених між собою регуляторних документів вже призвело до виникнення проблем із застосуванням ветеринарно-санітарних вимог. Створення додаткового регулювання, що створюватиме різні вимоги, здатне вирішити окрему проблему, проте ускладнить систему контролю за їх дотриманням та підвищить ризики помилок при дотриманні різних вимог одночасно.</p>	<p>Вплив зовнішніх чинників вбачається незначним, ризики низькі.</p>
Альтернатива 2	<p>Запропонований спосіб вирішення зазначеної проблеми є найбільш доцільним та адекватним з огляду на можливість відійти від надмірного регулювання, підняти рівень якості та</p>	<p>Вплив зовнішніх чинників вбачається незначним, ризики низькі.</p>

	<p>безпеки для молочної сировини, а також виконати відповідні зобов'язання України щодо гармонізації санітарних та фітосанітарних заходів.</p>	
--	--	--

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Для розв'язання проблем визначених у розділі I, розроблено проект наказу, яким змінюється підхід до регулювання, за яким встановлюються лише мінімально необхідні вимоги (еквівалентні аналогічним вимогам ЄС), що дає значно більше можливостей суб'єктам господарювання дотримуватися ветеринарно-санітарних вимог у більш зручний та ощадливий спосіб. Одночасно зменшується надмірна вимогливість при інспектуванні операторів ринку, оскільки оператору ринку достатньо лише у зручний спосіб підтвердити дотримання Вимог.

Проект наказу зберігає рівень безпеки молочних продуктів для населення, оскільки передбачає недопущення використання молока від хворих тварин, молока забрудненого сторонніми домішками та мікроорганізмами та іншого молока непридатного для споживання людиною.

У відповідності до усталеної практики, що впроваджується в Україні, організація роботи по забезпеченню виконання ветеринарно-санітарних вимог щодо молока та молочних продуктів, а також відповідальність за це покладається на відповідних операторів ринку. Відповідно до європейської практики запроваджується обов'язок операторів ринку щодо інформування компетентного органу про випадки невідповідності молока нормативним вимогам безпеки.

У разі прийняття проекту наказу власники тварин, спеціалісти ветеринарної медицини зможуть повноцінно здійснювати всі необхідні заходи щодо виробництва безпечного та якісного молока і продукції з нього. А дотримання пропонованих вимог також є запорукою можливості виходу на зовнішні ринки, зокрема ЄС, із конкурентною молочною продукцією.

Заходи, які необхідно здійснити органам влади для розв'язання проблеми:

- 1) довести до відома співробітників ветеринарних підрозділів Держпродспоживслужби положення проекту наказу та внести необхідні корективи в інструктивні матеріали на місцях;
- 2) провести навчання для державних інспекторів, до обов'язків яких буде входити контроль за дотриманням вимог, передбачених проектом наказу;
- 3) забезпечити інформування операторів ринку про зміни у вимогах шляхом оприлюднення їх на офіційних веб-сайтах Мінагрополітики та Держпродспоживслужби, а також шляхом роз'яснювальної роботи через територіальні органи Держпродспоживслужби та управління агропромислового розвитку областей.

Заходи, які необхідно здійснити суб'єктам господарювання:

- 1) провести навчання відповідного персоналу щодо особливостей застосування оновлених вимог до гігієни молока та молочних продуктів при виробництві, обігу тощо;
- 2) переглянути внутрішні операційні та управлінські процеси щодо приведення у відповідність до оновлених вимог, зокрема в частині інформування ветеринарних підрозділів Держпродспоживслужби щодо виявлення невідповідного молока чи молозива;
- 3) розробити власні процедури (в разі потреби) відбору зразків, внутрішнього контролю тощо.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Оскільки проектом наказу з одного боку пропонується спрощення підходів та процедур для операторів ринку молока та молочних продуктів, а з іншого, мінімальні базові вимоги є такими, що відомі операторам і повинні були виконуватися раніше, витрати суб'єктів господарської діяльності є незначними, пов'язаними із потребами на ознайомлення із зміненими підходами та можливих оперативних змін внутрішніх процедур та дій фахівців, зокрема щодо здійснення інформування компетентного органу.

Витрати для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб, що раніше не виконували аналогічні вимоги щодо виробництва і обігу молока та молочних продуктів неможливо узагальнено обрахувати через значну варіативність. Такі витрати обраховуватимуться безпосередньо під час

будівництва, при введенні виробничих об'єктів в експлуатацію, а також протягом всього періоду утримання тварин та виробництва.

Реалізація проекту наказу вимагає належного інструктування державних інспекторів ветеринарної медицини, які будуть здійснювати контроль за гігієною молока та молочних продуктів згідно оновлених підходів.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Враховуючи безперервність функціонування ринку молока та молочних продуктів, термін дії розробленого проекту є необмеженим і постійним.

Зміни терміну дії можливі в разі змін у законодавстві, що регулює питання ветеринарної медицини та виробництва і обігу продуктів харчування.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Прогнозні значення показників результативності регуляторного акта будуть встановлюватися після набрання чинності актом.

Прогнозними значеннями показників результативності регуляторного акта є:

1. Розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних із дією акта – прямих надходжень до державного бюджету не передбачається.

2. Дія акта поширюється на суб'єкти господарювання діяльність яких пов'язана з первинним виробництвом, виробництвом, переробкою та обігом молока та молочних продуктів.

3. Рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень регуляторного акта – високий, оскільки повідомлення про оприлюднення, проект наказу та аналіз регуляторного впливу акта розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України (www.minagro.gov.ua) та Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (www.consumer.gov.ua).

4. Час, що необхідно буде витратити суб'єктам господарювання та/або фізичним особам, для виконання вимог акта – разово орієнтовно 2 години для відповідальних працівників на ознайомлення із Вимогами, а також для проведення навчання персоналу, в залежності від рівня попередньої

підготовки, орієнтовно до 16 годин. Час витрачений в даному випадку має обліковуватись в межах норм часу, що витрачається на виконання безпосередніх фахових обов'язків.

Показниками результативності будуть:

стабільна чисельність та/або збільшення кількості суб'єктів господарювання, що діятимуть на ринку молока та молочних продуктів;

збільшення виробництва молока та молочних продуктів більш високої якості, в т.ч. збільшення частки молока екстра класу не менше ніж 4% щорічно;

зменшення кількості позапланових перевірок операторів ринку молока та молочних продуктів, пов'язаних із скаргами на низьку якість продукції – орієнтовно не менше 5% щорічно;

стабільна епізоотична ситуація із захворюваннями сільськогосподарських тварин молочного напрямку продуктивності;

збільшення кількості експортерів та обсягів експорту молочних продуктів – щороку на 5-10 та 5000 тис.тонн відповідно.

ІХ. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Відстеження результативності регуляторного акта буде здійснюватися шляхом обробки статистичної звітності Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Базове відстеження результативності зазначеного регуляторного акту буде здійснюватися до набрання чинності шляхом збору пропозицій і зауважень та їх аналізу.

Повторне відстеження результативності буде здійснене через рік після набрання ним чинності шляхом аналізу статистичних даних.

Періодичне відстеження результативності буде здійснюватися шляхом аналізу статистичних даних щорічно, починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результатів виконання Вимог.

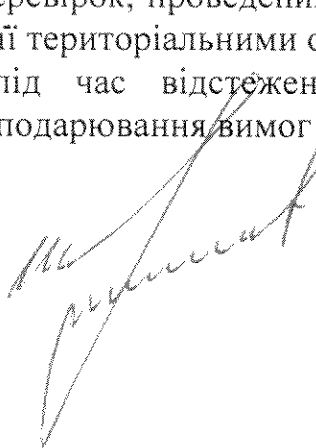
Метод проведення відстеження результативності – статистичний.

Вид даних, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності – статистичні.

Для відстеження результативності, будуть використовуватися дані, отримані за результатами перевірок, проведених структурними підрозділами Держпродспоживслужби та її територіальними органами.

У разі виявлення під час відстеження не врегульованих та/або шкідливих для суб'єктів господарювання вимог чи норм наказу, буде внесено проект відповідних змін.

Заступник Міністра

Віктор ШЕРЕМЕТА

ТЕСТ

малого підприємництва (М-Тест)

1. Консультації з представниками мікро - та малого підприємництва щодо оцінки впливу регулювання

Консультації щодо визначення впливу запропонованого регулювання на суб'єктів малого підприємництва та визначення детального переліку процедур, виконання яких необхідно для здійснення регулювання, проведено розробником у період з 01 січня 2018 р. по 01 листопада 2018 р.

Порядковий номер	Вид консультації (публічні консультації прями (круглі столи, наради, робочі зустрічі тощо), інтернет-консультації прями (інтернет-форуми, соціальні мережі тощо), запити (до підприємців, експертів, науковців тощо)	Кількість учасників консультацій, осіб	Основні результати консультацій (опис)
1	Проведено 5 нарад, ряд зустрічей, консультацій та інтернет-консультацій за участю представників Держпродспоживслужби, Мінагрополітики, Асоціації виробників молока, Національної асоціації молочників України, Спілкою молочних підприємств України, представниками Європейської та Американської бізнес асоціацій.	68	За результатами нарад, зустрічей, консультацій та інтернет-консультацій, з метою врегулювання вимог до молока, умов його виробництва, пакування, зберігання та контролю показників безпеки розроблено проект наказу Мінагрополітики

			наказу «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів»
--	--	--	--

2. Вимірювання впливу регулювання на суб'єктів малого підприємництва (мікро - та малі):

кількість суб'єктів малого підприємництва, на яких поширюється регулювання: 5894 (одиниць), у тому числі малого підприємництва 5894 (одиниць) та мікропідприємництва 0 (одиниць);

питома вага суб'єктів малого підприємництва у загальній кількості суб'єктів господарювання, на яких проблема справляє вплив 98,6 % (відсотків).

3. Розрахунок витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання вимог регулювання

Порядковий номер	Найменування оцінки	У перший рік (стартовий рік впровадження регулювання)	Періодичні (за наступний рік)	Витрати за п'ять років
Оцінка «прямих» витрат суб'єктів малого підприємництва на виконання регулювання				
1	Відбір зразків: контейнер для зразку 150 мл, Формула: кількість контейнерів X вартість одиниці	4,25 грн/зразок	4,25 грн*2 зразки на місяць*12 місяців = 102 грн.	102 грн.*5 років = 510 грн.

2	<p>Транспортування зразка до лабораторії</p> <p>Формула:</p> <p>Вартість палива (бензин, дизельне паливо), + амортизація авто + зарплата водіям X оціночна кількість зразків відстань до лабораторії</p>	<p>3 грн/км (бензин)</p> <p>1,7 грн/км (дизель)</p> <p>мін дистанція: 5 км.</p> <p>макс дистанція: 200 км</p> <p>середня дистанція: 100 км</p>	<p>5 км*4рази* 3 грн = 60 грн *12 місяців = 720 грн.</p>	<p>720 грн*5 років = 3600 грн.</p>
3	<p>Процедури лабораторного контролю:</p> <p>Загальне бактеріальне обсіменіння (ЗБО)</p> <p>Кількість соматичних клітин (КСК)</p> <p>BRT-тест на інгібітори</p>	<p>2 зразки на місяць = 698,01 грн</p>	<p>24 зразки на рік = 16752,24 грн.</p>	<p>16752,24 грн*5 років = 83761,20 грн</p>

	Точка замерзання (ТЗ) Формула: Вартість досліджень X кількість			
5	Інші процедури (уточнити)	не передбачені	не передбачені	не передбачені
6	Разом, гривень Формула: (сума рядків 1 + 2 + 3 + 4 + 5)	Загальні витрати на місяць для 2 зразків: мін. дистанція: 5 км = $4,25 * 2 + (5 * 4) * 3 + 698,01 = 766,51$ макс. дистанція: 200 км = $4,25 * 2 + (200 * 4) * 3 + 698,01 = 3106,51$ середня дистанція: 100 км = $4,25 * 2 + (100 * 4)$	Загальні витрати на рік для 2 зразків: мін. дистанція: 5 км = $4,25 * 2 + (5 * 4) * 3 + 698,01 = 766,51 * 12$ місяців = 9198,12 грн. макс. дистанція: 200 км = $4,25 * 2 + (200 * 4) * 3 + 698,01 = 3106,51 * 12$ місяців = 37278,12 грн середня дистанція: 100 км = $4,25 * 2 + (100 * 4) * 3 + 698,01 = 1906,51 * 12$	Загальні витрати на місяць для 2 зразків: мін. дистанція: 5 км = 9198,12 грн * 5 років = 45990,6 грн. макс. дистанція: 200 км = 37278,12 грн * 5 років = 186390,6 грн. середня дистанція: 100 км = 22878,12 грн * 5 років = 114390,6 грн.

		*3+698,01 = 1906,51	місяців = 22878,12 грн.	
7	Кількість суб'єктів господарювання, що повинні виконати вимоги регулювання, одиниць	5894		
8	Сумарно, гривень Формула: відповідний стовпчик "разом" X кількість суб'єктів малого підприємництва, що повинні виконати вимоги регулювання (рядок 6 X рядок 7)	11236969,94 грн	134843639,28 грн	674218196,4 грн

Оцінка вартості адміністративних процедур суб'єктів малого підприємництва щодо виконання регулювання та звітування

9	Процедури отримання	не передбачені	не передбачені	не передбачені
---	---------------------	----------------	----------------	----------------

	<p>первинної інформації про вимоги регулювання</p> <p>Формула:</p> <p>витрати часу на отримання інформації про регулювання, отримання необхідних форм та заявок X</p> <p>вартість часу суб'єкта малого підприємства (заробітна плата) X</p> <p>оціночна кількість форм</p>			
10	<p>Процедури організації виконання вимог регулювання</p> <p>Формула:</p> <p>витрати часу на розроблення</p>	не передбачені	не передбачені	не передбачені

	та впровадження внутрішніх для суб'єкта малого підприємств ва процедур на впровадження вимог регулювання Х вартість часу суб'єкта малого підприємств ва (заробітна плата) Х оціночна кількість внутрішніх процедур			
11	Процедури офіційного звітування Формула: витрати часу на отримання інформації про порядок звітування щодо регулювання, отримання необхідних форм та	не передбачені	не передбачені	не передбачені

	<p>визначення органу, що приймає звіти та місця звітності + витрати часу на заповнення звітних форм + витрати часу на передачу звітних форм (окремо за засобами передачі інформації з оцінкою кількості суб'єктів, що користуються формами засобів — окремо електронна звітність, звітність до органу, поштовим зв'язком тощо) + оцінка витрат часу на корегування (оцінка природного рівня помилок)) X</p>			
--	---	--	--	--

	<p>вартість часу суб'єкта малого підприємства (заробітна плата) X</p> <p>оціночна кількість оригінальних звітів X</p> <p>кількість періодів звітності за рік</p>			
12	<p>Процедури щодо забезпечення процесу перевірок</p> <p>Формула:</p> <p>витрати часу на забезпечення процесу перевірок з боку контролюючих органів X</p> <p>вартість часу суб'єкта малого підприємства (заробітна плата) X</p> <p>оціночна</p>	не передбачені	не передбачені	не передбачені

	кількість перевірок за рік			
13	Інші процедури (уточнити)	не передбачені	не передбачені	не передбачені
14	Разом, гривень Формула: (сума рядків 9 + 10 + 11 + 12 + 13)	X	X	X
15	Кількість суб'єктів малого підприємства, що повинні виконати вимоги регулювання, одиниць	5894	5894	5894
16	Сумарно, гривень Формула: відповідний стовпчик "разом" X кількість суб'єктів малого підприємства, що	X	X	X

	повинні виконати вимоги регулювання (рядок 14 X рядок 15)			
--	--	--	--	--

**Повідомлення про оприлюднення
проекту наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України
«Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних
продуктів»**

З метою отримання зауважень та пропозицій до проекту наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів» Міністерство аграрної політики та продовольства України повідомляє про його оприлюднення.

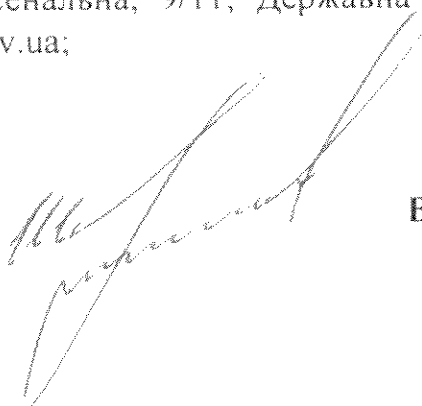
Повний пакет документів до проекту наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Вимог до безпечності та якості молока і молочних продуктів» розміщено в мережі Інтернет на офіційному веб-сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України (www.minagro.gov.ua).

Зауваження та пропозиції стосовно проекту та аналізу регуляторного впливу у письмовій та електронній формі просимо надавати протягом місяця з дня опублікування цього оголошення за адресою:

01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 24, Міністерство аграрної політики та продовольства України;

01011, м. Київ, вул. Арсенальна, 9/11, Державна регуляторна служба України, e-mail: inform@dkrp.gov.ua;

Заступник Міністра

Віктор ШЕРЕМЕТА

